

Unikáty sbírky cedulí a plakátů Divadelního oddělení Národního muzea¹

MARKÉTA TRÁVNÍČKOVÁ

ABSTRACT: The National Museum History of Theatre Department's unique poster collection

One of the most valuable sources for theatrological study is theatre posters, which give detailed information on all the basic data for individual performances. Only on this basis can one retrospectively set up a list of theatre repertoires, production overviews, staging teams and actor roles. From 1824 to the present day, the National Museum's History of Theatre Department has managed a unique integrated set of First Czech Scene posters (Stavovské divadlo, Prozatímní divadlo, Národní divadlo in order). The second part of its collection comprises various posters for theatre groups within and outside Prague, both professional and amateur (the oldest from 1642). That section of the collection most exploited by researchers, and as such the most endangered, will be digitised and restored through the NAKI II (2016–2020) grant project.

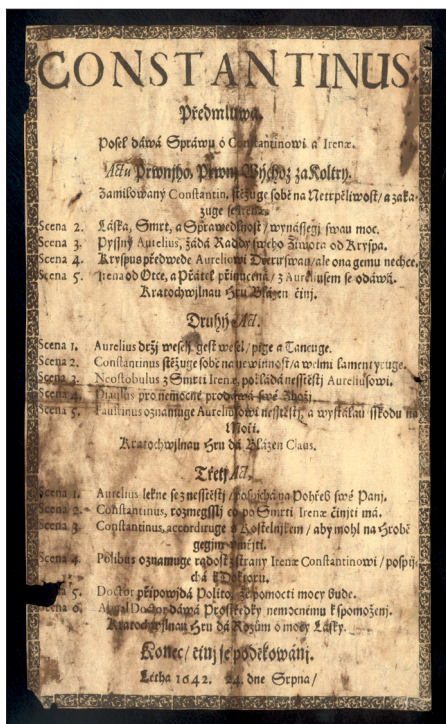
KEY WORDS: National Museum – Theatre Department – Theatre Signboards - Digitization

CONTACTS: Mgr. Markéta Trávníčková, Divadelní oddělení Národního muzea, Václavské náměstí 68, 110 00 Praha 1, e-mail: marketa_travnickova@nm.cz

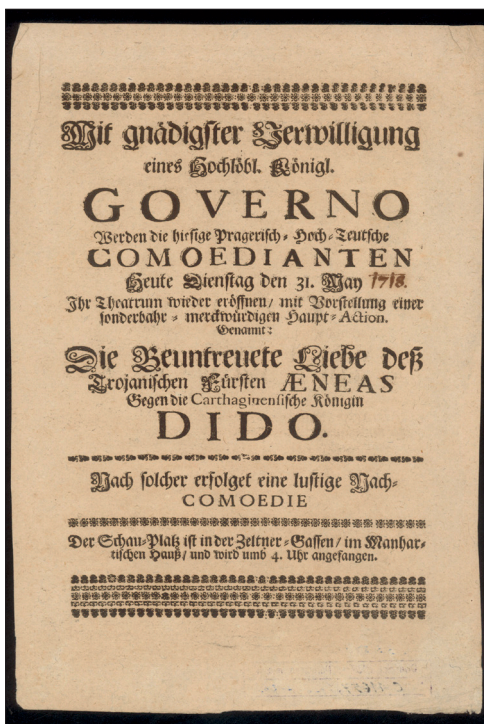
Pomíjivost divadelního umění, jehož výsledek v podobě inscenace končí s derniérou, způsobuje, že ze všech uměnovědných disciplín má teatrologie nejtěžší pozici: s odstupem času nemůže zkoumat samo umělecké dílo, ale pouze památky na ně. Od druhé poloviny 20. století sice existují více či méně zdařilé pokusy o jeho zaznamenání na nejrůznější nosiče, ty však jen stěží mohou zachovat atmosféru návštěvy divadla, navíc zachycují vždy jen jedno konkrétní představení, jakých může mít inscenace desítky, a ani dvě z nich nejsou zcela identická.

Dochované památky mohou být nejrůznějšího druhu: rukopisné a tištěné texty divadelních her, režijní, inspicentské či nápovědní knihy, korespondence, programy, fotografie a negativy, scénické a kostýmní návrhy, makety, realizované kostýmy, rekvizity nebo zmíněné audiovizuální nahrávky. Zatímco pro výstavní účely jsou vhodnějšími exponáty trojrozměrné a výtvarné předměty, pro studium dějin divadla jsou nejcennějším zdrojem informací divadelní cedule, zvláště pokud jsou zachovány ve větších celcích a dokumentují tak život celých inscenací.

¹ Tato studie vznikla za finanční podpory Ministerstva kultury ČR v rámci projektu Cesta k divadlu. Vývoj metodiky a specifických nástrojů pro uchování, exploataci a zpřístupnění historických divadelních cedulí se zvláštním zřetelem ke sbírkovým fondům Národního muzea v Praze a Moravského zemského muzea v Brně, podpořeného Programem aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity (NAKI II), č. DG16P02B008 (2016–2020).

Obrazek 1 – Periocha Constantinus k představení nezjištěného řádového divadla z 24. srpna 1642. Sbirka Národního muzea, H6C-33588 / Praha, Česká republika.

Obrazek 2 – Cedule k představení Die Beuntreute Liebe des Trojanischen Fürsten Aeneas Gegen die Carthaginensische Königin Dido, Divadlo v Manhartském domě 31. 5. 1718. Sbirka Národního muzea, H6C-33594 / Praha, Česká republika.

Záznamy na cedulích informují podrobně o všech základních údajích jednotlivých představení. Jedině na základě nich lze zpětně sestavit soupisy repertoárů divadel, přehledy inscenací, inscenátorů (režisérů, dirigentů, choreografů) či rolí herců.

Pro práci s těmito fondy je třeba zásadně terminologicky vymezit jednotlivé typy tisků. Samotné denní *cedule* byly věšeny daný den na budovu divadla (a později svázaný do konvolutů a archivovány), takže je pravděpodobné, že se jedná o představení, která se opravdu odehrála. Hlavně z 19. století se však zachovalo také poměrně velké množství *pozvánek* na benefice jednotlivých členů souboru. V jejich záhlaví stálo v prvních letech slovo *pozvání* nebo *návěští*, později *program* (mnohé se také programům, jak je známe dnes, začínaly podobat, byly vícestránkové, často zdobené, opatřené výjevy z dotyčného kusu). Pozvánky obsahovaly i údaje o osobách a obsazení. Tiskly se ale několik dní před datem, na které zvaly, takže nemohly zachytit změny (zejména v hereckém obsazení), proto v nich nalézáme nejvíce odchylek od skutečnosti. Termín *plakát* je pak vyhrazen pro takový materiál, který neodkazuje na konkrétní představení, spíše jde o obecnou upoutávku, většinou výtvarně pojatou, na inscenaci (ale také třeba divadelní či výtvarnou výstavu, přehlídku, festival apod.).

Obrázek 3 – Cedule k představení her *Hatmatilka* neb *Ženich jakožto Čzepeční palička*, *Bázlivec* neb *Alyter Kvályter* a *Sedlská svadba*, *Vlastenské divadlo* na *Košském trhu* (*Bouda*) 3. 2. 1788. Sbírka *Národního muzea*, H6C-33606 / Praha, Česká republika.

Největší sbírku cedulí v České republice spravuje Divadelní oddělení Národního muzea. Stala se jedním ze základů jeho fondů hned v roce 1924, kdy dramatik, historik a kritik Jan Bartoš po neúspěšném pokusu zřídit divadelněhistorické pracoviště v rámci Národního divadla zařídil převod tzv. archivu českého zemského divadla ze spisovny Zemského správního výboru do Knihovny Národního muzea, jejímž pracovníkem se stal.² Archiv vedle rukopisů divadelních her a registratury Sboru pro zřízení Národního divadla obsahoval vázané konvoluty denních divadelních cedulí Stavovského, Prozatímního a Národního divadla a jejich pobočných scén od roku 1824 do roku 1922.

Divadelní oddělení Národního muzea spravuje cca 40 000 divadelních cedulí, z nichž více než 37 000 je zpracováno ve 2. stupni evidence. Většinou jde o volné plakáty, kolem 1200 inventárních čísel je však vyhrazeno pro vázané konvoluty, z nichž každý obsahuje 100–500 cedulí. Přesné celkové číslo není známé, ale pokud bychom počítali i vázané cedule, dostali bychom se k počtu kolem 400 000 předmětů (při stanovení průměrně 300 cedulí v jednom vázaném konvolutu).

Nejstarší divadelní cedulí a jedním z nejstarších předmětů celé divadelní sbírky (v knihovně Divadelního oddělení se nalézají několik tisků z 2. poloviny 16. století) je

2 Jan Bartoš od počátku usiloval o osamostatnění Divadelního oddělení, k němuž došlo v lednu 1930, a zároveň o založení divadelního muzea, o které se marně snažila řada jeho následovníků.

Obrázek 4 – Cedule k představení opery *Don Giovanni*, Nostitzovo divadlo 9. 1. 1792. Sbirka Národního muzea, H6C-37116 / Praha, Česká republika.

Cedule začaly být systematicky uchovávané a vázány do konvolutů (po čtvrtletích či pololetích) v roce 1824, který byl mezníkem ve vývoji samostatného českého divadla ze dvou důvodů: s příchodem prvního Čecha, dramatika Jana Nepomuka Štěpánka, do funkce spoluředitele Stavovského divadla se stala česká představení pravidelnými (hrálo se každou neděli a svátek odpoledne) a zároveň započala postupná profesionalizace hereckého souboru. Svazky obsahují cedule představení českých i německých, hraných ve Stavovském divadle i na jeho pobočných scénách (Letní divadlo ve Pštrosce, Nové divadlo v Růžové ulici, Novoměstské divadlo). V roce 1862 se podařilo splnit touhu českého národa po samostatném divadle a zahájit činnost scény, která pro předpokládané krátké trvání dostala název Královské zemské prozatímní divadlo v Praze. V provizorních podmínkách⁴ se nakonec hrálo více než 20 let. Konstituoval se zde operní, činoherní i baletní soubor budoucího Národního divadla, položeny byly základy moderní režie, rozvíjelo se původní české drama a především původní operní tvorba (premiéru zde měly všechny opery Bedřicha Smetany i první díla Antonína Dvořáka). Konvoluty opět řadí vedle sebe představení v hlavní budově Prozatímního divadla i na vedlejších scénách (Novoměstské divadlo, Letní divadlo na hradbách, Nové české divadlo, Národní aréna, Divadlo na Žofině).

Komplet cedulí Stavovského a Prozatímního divadla je unikátní, jinde nedochovaný. Cedule Národního divadla, dnešní první české scény, jsou uloženy také v Archivu Národního divadla. Zde jsou již plakáty pobočných scén vázány do zvláštních konvolutů. Jde o Stavovské (v letech 1949–1990 Tylovo) divadlo, Smetanovo divadlo (později Státní opera), Novou scénu, divadlo Kolowrat, Laternu magiku.

3 Chybějící cedule v něm tvoří asi 3 procenta v případě Prozatímního a kolem 7 procent v případě českých představení Stavovského divadla. Nejucelenější je řada cedulí Národního divadla.

4 Budova postavená za 6 měsíců podle návrhu architekta Vojtěcha Ignáce Ullmanna pojala až 1200 diváků, ale její prostory byly stísněné, chyběly herecké šatny i zkušební sály. V letních měsících soubor hrál v dřevěných arénách.

česky psaná periocha Constantinus k představení nezjištěného řádového divadla z 24. srpna 1642. Tři desítky cedulí pocházejí z 18. století, přičemž většina z nich se vyznačuje tím, že místo později nezbytných údajů o osobách a obsazení obsahují synopsi děje.

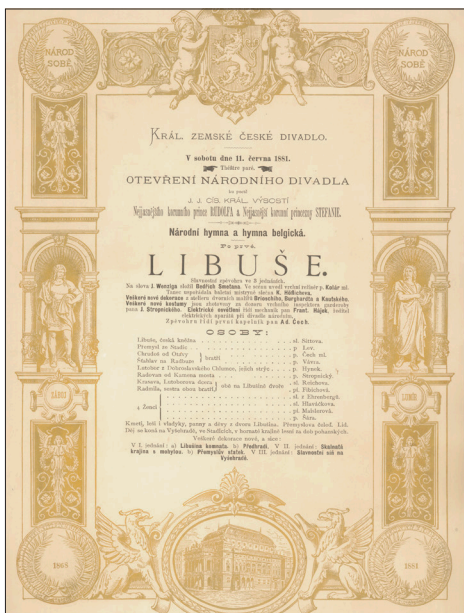
Badatelsky nejvyhledávanějším a z hlediska historického významu nejcenějším souborem je fond denních divadelních cedulí ze Stavovského (1824–1862), Prozatímního (1862–1883) a Národního divadla (1883 – dosud), který je téměř úplný.³

Obrázek 5 – Cedule prvního uvedení opery Don Giovanni v češtině, Stavovské divadlo 9. 4. 1825. Sbirka Národního muzea, H6C-19084 / Praha, Česká republika.

Obrázek 6 – Cedule k představení hry Pytláci, Nové divadlo v Růžové ulici 10. 12. 1843. Sbirka Národního muzea, H6p-2210/57 / Praha, Česká republika.

Obrázek 7 – Cedule z prvního provedení opery Libuše, Národní divadlo 11. 6. 1881. Sbirka Národního muzea, H6C-17674 / Praha, Česká republika.

Obrázek 8 – Cedule hry Žižkova smrt, Společnost Františka Čížka 5. 1. 1881. Sbirka Národního muzea, H6C-26410 / Praha, Česká republika.

Obrázek 9 – Cedule k zahajovacímu představení Městského divadla Královských Vinohrad 24. 11. 1907. Sbirka Národního muzea, H6C-16774 / Praha, Česká republika.

Mezi prvním a druhým oddělením děsí přestávka.

Začátek o 11. hod. dop. Konec o 4. hod. odp.

Obrázek 9 – Cedule k zahajovacímu představení Městského divadla Královských Vinohrad 24. 11. 1907. Sbirka Národního muzea, H6C-16774 / Praha, Česká republika.

důl z německých představení Stavovského divadla alespoň od r. 1824, můžeme děkovat těm osvíceným českým osobnostem, které se rozhodly archivovat spolu s českými i německé cedule. A to ve společných konvolutech až do r. 1862, kdy se česká představení začala provozovat v Prozatímním divadle.

Samostatnou řadu tvoří vázané cedule pražských německých divadel let 1858–1944. Chronologicky do ní byly vedle sebe vkládány cedule představení německého Stavovského divadla⁵ a jeho pobočných scén (Sommertheater im Pstroß'schen Garten, Neustädter Theater), od r. 1888 nové reprezentativní divadelní instituce s názvem Neues deutsches Theater a později i Kleine Bühne. Tato část sbírky nebyla ještě podrobně prozkoumána, tudíž není možno určit její úplnost ani vztah k duplicitní řadě z let 1863–1922.

Torzovité jsou soubory vázaných cedulí a programů několika dalších scén pražských (Divadlo Jiřího Wolkera, D 34, Armádní umělecké divadlo, Divadlo E. F. Buriana, Realistické divadlo, Divadlo filmového studia, Komédie, Komorní divadlo, Divadlo na Slupi) i mimo-pražských (Brno, Olomouc, Prostějov, Plzeň, Slaný), jedná se u nich vždy jen o několik málo sezon většinou ze 40.–60. let 20. století.

5 Název Stavovského divadla se v průběhu let měnil: Landständisches Theater der königlichen Altstadt Prag, Ständetheater, Königlich deutsches Landestheater, Königlich Landes-Theater, Deutsches Landestheater, Königlich ständisches Theater.

Ojedinelý je také soubor svazků cedulí Divadla na Vinohradech, druhé hlavní pražské činoherní scény, od jeho otevření v roce 1907 do roku 1959. Soubor vinohradského divadla rovněž účinkoval i na pobočných scénách (Městské komorní divadlo, Městské divadlo Na poříčí, Divadlo J. K. Tyla, Městské lidové divadlo v Karlíně).

To, co bylo dosud řečeno o sbírce divadelních plakátů a cedulí, se týká dokumentace provozu českých divadelních scén v Praze. Konvoluty vázané od roku 1824 však obsahují cedule k představením českým i německým. V Nostitzově Národním divadle (v roce 1799 převzatém českými stavy, a tudíž přejmenovaném na Stavovské) se od samého začátku hrálo německy (prvním představením byla 21. 4. 1783 Lessingova tragédie Emilia Galotti) a v opeře zpívalo italsky. Existovaly-li nějaké konvoluty cedulí z prvních desetiletí existence této scény, není známo. Za to, že máme k dispozici úplný soubor cedulí z německých představení Stavovského divadla alespoň od r. 1824, můžeme děkovat těm osvíceným českým osobnostem, které se rozhodly archivovat spolu s českými i německé cedule. A to ve společných konvolutech až do r. 1862, kdy se česká představení začala provozovat v Prozatímním divadle.

Druhou část sbírky tvoří soubory volných divadelních cedulí a plakátů. I zde jsou pro badatelské, ale také výstavní účely k dispozici cedule těch scén, pro něž existuje řada vázaných cedulí – spíš náhodně a ojediněle v případě Stavovského a Prozatímního divadla, ve větším počtu pro Národní a Vinohradské divadlo a pražská německá divadla.

Představení českého souboru Stavovského divadla jsou v této části sbírky zastoupena 306 předměty, většinou pozvánkami na herecké benefice. Nejstarší je cedule z roku 1817. V případě Prozatímního (258 předmětů), Národního (5586 předmětů) a Vinohradského (3664 předmětů) divadla jde už především o denní vývěsky. Zvlášť jsou uloženy pobočné scény divadel (Letní aréna na hradbách, Národní aréna, Novoměstské divadlo, Městské komorní divadlo, Městské divadlo na Poříčí, Stavovské divadlo po r. 1920 aj.). Repertoár německy hrajících pražských divadel lze studovat v případě německého Nostitzova, později Stavovského divadla (1787–1920, 174 předmětů), Novoměstského divadla (1859–1881, 13 předmětů), Neues deutsches Theater (1888–1941, 1772 předmětů) a Kleine Bühne (1924–1938, 1163 předmětů).

K nejvýznamnějším kusům celé divadelní sbírky Národního muzea patří české a německé cedule divadel z 18. století: Šporkovské divadlo v Praze (1713–1718, 5 předmětů), Divadlo v pražském Manhartském domě (1718–1731, 9 předmětů), jednotlivé cedule jezuitského řádového divadla při Koleji Tovaryšstva Ježíšova v Uherském Hradišti (1735), Pfannerovy Boudy u Karolína v Praze (1781) či divadel ve Vídni a Weimaru z konce

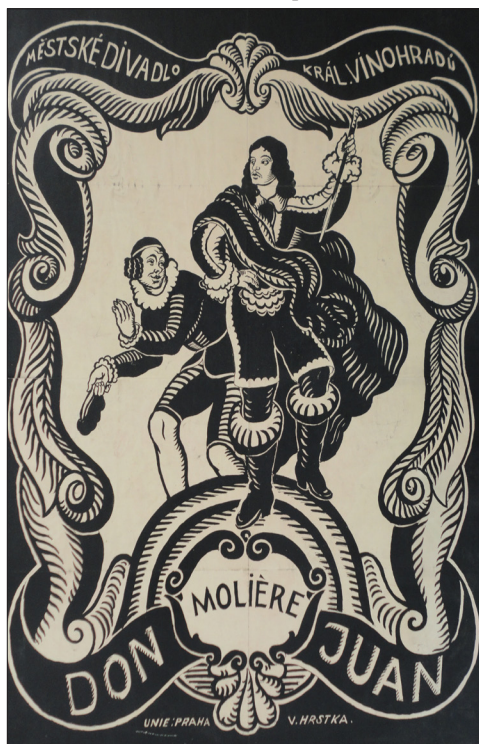

Obrázek 10 – Výtvarný plakát A. V. Hrsky k inscenaci hry *Antonius a Kleopatra*, Městské divadlo Královských Vinohrad 1917. Sběrka Národního muzea, H6p-74/40 / Praha, Česká republika.

18. století. Jednou cedulí (z roku 1788) je zastoupeno Vlastenské divadlo v Novém Městě na Koňském trhu v Praze, řečené Bouda.

Mezi nejstaršími cedulemi nalezneme i památky na první inscenace „oper oper“, Mozartova Dona Giovanniho. Cedule světové premiéry, která se konala v pražském Nostitzově Národním divadle 29. 10. 1787, se nedochovala. Ve sbírce se nachází pouze rekonstrukce její možné podoby, vyrobená o sto let později jako vzpomínkový tisk. Originální už však je cedule z provedení opery společností Domenica Guardasoniho v Lipsku z roku 1788. Jde o stejnou společnost, která uskutečnila pražskou premiéru. Role Dona Otta-
via, Komtura a Masetty, Donny Elviry a Leporella zpívali titíž herci. První dochovaný plakát představení Dona Giovanniho v Nostitzově divadle (na ceduli přesně: „im königl. Altstädter Nationaltheater“) v provedení stejné společnosti (doslovně: „Guardasonische Gesellschaft Italienischer Opernvirtuosen“) má datum 9. 1. 1792. Neobsahuje však údaje o osobách a obsazení, jen informace o titulu a jeho autorech („Il dissuluto punito o sia Il D. Giovanni, Der gestrafte Ausschweifenden oder Don Juan. Ein grosses Singspiel in zwey Aufzügen. Die Poesie ist von dem K. K. Theaterdichter Hrn. Abt. da Ponte. Und die vortrefliche Musik ist von dem berühmten Kapellmeister Herrn Mozart.“). A k tomu pak ještě informace o možnosti zakoupit si text italského libreta a podrobný ceník vstupného a předplatného. Pro studium českého repertoáru je významná cedule prvního nastudování

Obrázek 11 – Výtvarný plakát A. V. Hrsky k inscenaci hry Don Juan, Městské divadlo Královských Vinohrad 1917. Sběrka Národního muzea, H6C-35605 / Praha, Česká republika.

Obrázek 12 – Výtvarný plakát J. Weniga k inscenaci hry Troilus a Cressida, Městské divadlo Královských Vinohrad 1921. Sběrka Národního muzea, H6C-35599 / Praha, Česká republika.

opery v češtině, uvedeného pod názvem Don Juan v překladu Jana Nepomuka Štěpánka poprvé až 9. 4. 1825.

Početnou skupinu (cca 3000 předmětů) tvoří cedule více než 150 kočovných hereckých společností, které od poloviny 19. století se svým repertoárem putovaly po českých městech a vesnicích a v jejichž souborech začínaly uměleckou dráhu téměř všechny tehdejší velké herecké osobnosti. K nejstarším patří cedule společnosti Prokopovy (od roku 1849), Zöllnerovy (od roku 1851), Kramuelovy (od roku 1864), Čížkovy (od roku 1865) a Švandovy (od roku 1871). Studium této části fondu znesnadňuje skutečnost, že cedule byly tištěny pro všechny štace, takže na nich chybí (popřípadě je pouze ručně dopsáno) datum a místo uvedení. Pomocným vodítkem v tomto smyslu je alespoň údaj o tiskárně, který se objevuje zhruba od poloviny 19. století. Soupis této části sbírky v roce 1968 knižně vydal pracovník oddělení Alexandr Buchner.⁶

České divadelní dějiny 20. století lze studovat pomocí souboru plakátů všech významných pražských i mimopražských, profesionálních i ochotnických scén. Nejvíce je zastoupeno období do začátku 2. světové války (Pištěkovo lidové divadlo, Švandovo divadlo na Smíchově, Uranie, Osvobozené divadlo, Divadlo Dada, Divadlo Vlasty Buriana, Divadlo Jára Kohouta, Divadlo Anduly Sedláčkové, Adrie, Akropolis, Lesní divadlo v Krči, Divadlo v Šárce, Divadlo na Slupi, Vinohradská zpěvohra a mnohé další soubory). Součástí sbírky jsou i soubory cedulí profesionálních i amatérských divadel z Čech, Moravy i Slovenska v počtu zhruba 6000 kusů, včetně produkce desítek dělnických divadel, za první republiky sdružených do svazu DDOČ (Dělnické divadelní ochotnictvo české). Okrajovou část sbírky (celkově kolem tisíce předmětů) tvoří náhodně shromážděné plakáty německých společností a divadel v českých městech, českých představení ve Vídni, Paříži či Londýně a zahraničních divadelních domů (Vídeň, Drážďany, Lipsko, Berlín, Výmar, Mnichov, Hamburk, Salcburk, Linec, Budapešť, Londýn, Krakov, Varšava, Moskva, Bukurešť aj.).

Dvě samostatné skupiny tvoří cedule loutkových her a výtvarné plakáty k inscenacím, které jsou v mnoha případech díly významných českých malířů a scénografů první i druhé poloviny 20. století (Vlastislav Hofman, František Tröster, Jiří Trnka, Josef Čapek, František Zelenka, Alexandr Vladimír Hrska, Josef Lada, Václav Špála, Karel Svoboda, Libor Fára, Jaroslav Malina a další).

Obrázek 13 – Výtvarný plakát V. Hofmana k inscenaci hry *Bílá Hora*, Národní divadlo 1924. Sbírkou Národního muzea, H6p-1783/53 / Praha, Česká republika.

6 Alexandr BUCHNER, *Cedule kočovných divadelních společností v Čechách a na Moravě*, Praha 1968.

Obrázek 14 – Cedule ke hře Svět za mřížemi, Osvobozené divadlo b. d. [1933]. Sběrka Národního muzea, H6C-7355 / Praha, Česká republika.

Sběrky cedulí plní v muzeích funkci exponátů na většině divadelních výstav, jako zdroj informací o představeních mají však také neocenitelnou dokumentační hodnotu. Skutečností, že se v Divadelním oddělení Národního muzea podařilo uchovat téměř kompletní soubor cedulí první pražské scény od roku 1824 do současnosti, využívá dlouhodobý projekt tvorby soupisu repertoáru, který sumarizuje veškeré informace cedulí a předkládá je badatelům ve formě přehledů inscenací, přehledů představení, rejstříků, soupisů děl jednotlivých tvůrců, inscenátorů i interpretů. Tím se zároveň do budoucna chrání vlastní pramenný materiál, o který je mezi odbornou veřejností velký zájem. Dokončen a knižně publikován již byl soupis repertoáru Prozatímního divadla (1862–1883)⁷.

V souvislosti s rekonstrukcí historické budovy Národního muzea, kde se divadelní sbírky po dlouhá desetiletí tísnily v ne příliš důstojných podmínkách, byly vybudovány moderní depozitáře v objektu bývalých kasáren severočeského města Terežín. Nevýhodou je vzdálenost od Prahy, která do značné míry omezila badatelský provoz. Materiál je však díky tomu uložen v prostorných kompaktních depozitářích s důrazem na správnou teplotu i vlhkost vzduchu.

Papírové cedule jakožto pramen neocenitelné historické hodnoty procházely po celá desetiletí rukama mnoha generací divadelních historiků a studentů teatrologie. Tomu odpovídá jejich stav. Zachovalejší jsou starší cedule Stavovského divadla, protože byly tištěny na ruční papír. V období Prozatímního divadla (od 60. let 19. století) se začal používat levnější strojový papír, často i barevný, který byl navíc do konvolutů různě skládán, protože zejména pro představení v arénách vznikaly cedule větších rozměrů. Z toho důvodu se některé svazky cedulí Prozatímního divadla staly nejohroženějšími předměty divadelní

7 Václav ŠTĚPÁN – Markéta TRÁVNÍČKOVÁ, *Prozatímní divadlo 1862–1883*, Praha 2006.

Obrázek 15 – Výtvarný plakát J. Maliny k operě *L'Elisir d'Amore*, Národní divadlo moravskoslezské v Ostravě 2005. Sbirka Národního muzea, H6C-35647/ Praha, Česká republika.

sbirky a bylo nutné podniknout opatření pro jejich záchranu: cedule zdigitalizovat, zrestaurovat a fond prohlásit za konzervační.

K pokusům o fotografování, skenování a restaurování jednotlivých částí sbírky docházelo i v minulosti (v rámci projektu Athena bylo na webovém portále eSbirky⁸ prezentováno zhruba 1800 předmětů, v restaurátorské dílně Knihovny Národního muzea a externě díky projektu ISO bylo zrestaurováno šest konvolutů Prozatímního divadla), přelomovým pro záchranu sbírky se však stal rok 2015, kdy Divadelní oddělení získalo grant Ministerstva kultury v rámci projektu NAKI II (program aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity).⁹ Jde o konsorciální projekt, v němž je Národní muzeum příjemcem koordinátorem a dalšími členy jsou Institut umění – Divadelní ústav (Kabinet pro studium českého divadla) a Moravské zemské muzeum (Oddělení dějin divadla). Dotace během pětiletého trvání projektu umožní

digitalizaci celého unikátního fondu vázaných divadelních cedulí (kromě cedulí Národního divadla, které jsou ve druhém exempláři uloženy v Archivu Národního divadla a na které by ve spolupráci s ND měla přijít řada po skončení projektu) v počtu cca 90 000 kusů. Předměty jsou skenovány na zakoupeném velkoformátovém a k materiálu šetrném knižním skeneru, digitalizované soubory upravovány a opatřovány podrobnými metadaty. Projekt počítá také s odborným restaurováním osmi nejohroženějších konvolutů Prozatímního divadla.

Záchrana ojedinělého fondu Divadelního oddělení Národního muzea bude z praktického hlediska nejpřínosnějším výsledkem projektu NAKI, zdaleka však ne jediným. Jeho hlavní ambicí je využití cenného materiálu pro divadelněhistorický výzkum, soustředěný na méně zpracovaná období dějin divadla na českém území. Dalším cílem je proto vývoj specializované databáze Elektronický divadelní archiv (EDA), která bude plněna excerpanými daty z cedulí. Protože zejména v 19. století jsou často údaje cedulí ne-

8 [Http://www.esbirky.cz](http://www.esbirky.cz).

9 Cesta k divadlu. Vývoj metodiky a specifických nástrojů pro uchování, exploataci a zpřístupnění historických divadelních cedulí se zvláštním zřetelem ke sbírkovým fondům Národního muzea v Praze a Moravského zemského muzea v Brně. Identifikační kód projektu DG16P02B008.

Obrázek 16 – Uložení sbírky v Ústředním depozitáři Národního muzea v Terezíně (2017).

divadla Moravského zemského muzea jsou v rámci grantu zkoumány fondy roztroušené v českých a moravských muzeích, archivech, knihovnách či divadlech. Tuto část práce popíše specializovaná mapa. Dalším výstupem by měla být odborná kniha o fenoménu divadelní cedule, která bude zároveň katalogem výstavy s pracovním názvem *Račte vstoupit do divadla*.

Divadelní cedule vedle své estetické funkce slouží jako stěžejní pramen při výzkumu dějin divadla. Proto je škoda, že kromě pražského Národního divadla české scény jejich tradici opustily. Nemohou je totiž nahradit programy, které se vážou vždy k celé inscenaci bez zachycení konkrétních představení, alternací herců, počtu repríz atd. Povinností paměťových institucí je fondy, které existují, maximálně badatelsky využít a zároveň udržet v co nejzachovalejším stavu.

přesné a neúplné (komolená či úplně chybějící jména tvůrců her i inscenátorů, přisuzování autorství her překladatelům a upravovatelům apod.), je třeba všechna data před vložením do databáze ověřit a doplnit na základě studia co největšího množství dobové dostupné literatury a pramenů. Všechny etapy práce budou podrobně popsány a publikovány ve veřejně přístupné certifikované metodice, která umožní dalším institucím využít vyzkoušené postupy a zapojit se do projektu celonárodní databáze. Kromě sbírky cedulí Divadelního oddělení Národního muzea a Oddělení dějin divadla